

اولاد

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

| سال دوم | ویژه نامه ۵۰۷ |

حجت الاسلام حاج علی اکبری:

به برکت انقلاب

نگاه کالایی از روی زن

برداشته شد

۲

نگاهی به برخی اقدام‌های انجام شده در حرم مطهر رضوی در حوزه حجاب و عفاف (۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۱)

به سوی زیارت متعالی

۴

درباره برنامه ویژه آستان قدس رضوی با محوریت نوجوانان دهه هشتادی

اگر بی نهایت نبود...

۳

دفتر امانت چادر در همه ورودی‌های حرم مطهر آماده خدمات‌رسانی به زائران هستند

یک سلام بی‌دغدغه

۲

در حرم

آشنایی با طرح‌ها و برنامه‌های

سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی

گذر فرشتگان

در راستای رعایت آداب زیارت و با کلیدواژه «ادب حضور» سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی هم ویژه‌برنامه‌هایی را در حرم مطهر رضوی طراحی و اجرا کرده است.

■ **هیئت اندیشه‌ورز**

ابتدا هیئت اندیشه‌ورز با موضوع حجاب در بنیاد پژوهش‌ها طراحی و سپس دو مدل اقدام تبلیغی و ترویجی برای زائران در ورودی‌های حرم مطهر رضوی تعریف شده و هم‌اکنون با عنوان «اتاق تشرّف» و «گذر فرشتگان» در حال اجراست که بانوان و دختران زائر هنگام تشرّف با آداب زیارت و مسئله ادب حضور زائر آشنا شده و برای رعایت آن تلاش می‌کنند.

■ **حمایت از گروه‌های مردمی**

- سازماندهی گروه‌های مردمی فعال در زمینه حجاب در ایام مناسبتی و زائرپذیری مشهد (به‌طور ویژه نوروز ۱۴۰۱ و حمایت از این گروه‌ها در قالب تأمین هدایایی به مبلغ بیش از ۵۰میلیون تومان برای ۱۰۰ زائر، پذیرایی، سازماندهی و هماهنگی‌های موردنیاز) - جمعیت قابل توجهی از افراد فعال در این زمینه نیز پس از طی فرایندهای موردنیاز در قالب خادم افتخاری جذب حرم مطهر شده‌اند.

■ **دوره‌های آموزشی و مهارت‌افزایی**

- برگزاری دوره‌های آموزشی و کارگاهی ادب حضور ویژه فعالان عرصه حجاب در حرم مطهر شامل خادمان و گروه‌های مردمی توسط بنیاد پژوهش‌های اسلامی

- برگزاری دو دوره دانش‌افزایی درزمینه ادب حضور ویژه اصناف مرتبط با زائر که بیش از ۵هزار نفر از اصناف در این دوره‌ها آموزش دیده‌اند.

■ **بسته‌های فرهنگی ویژه هتل‌ها**

تهیه بسته ویژه هتل‌های حريم رضوی و توزیع دو بسته مجزای فرهنگی و ترویجی در مناسبت‌های نوروز و دهه پایانی ماه صفر. در این بسته علاوه بر تولیدات مکتوب و تبلیغات محیطی، چادری نیز برای بانوان قرار گرفته تا آمادگی برای زیارت از محل هتل‌ها ارتقا یابد و آمادگی ظاهری و معرفتی برای ورود به حريم حرم مطهر به مکان‌های حضور و اسکان زائران منتقل شود.

■ **ویژه‌نامه ادب حضور**

تدوین و چاپ ویژه‌نامه ادب حضور ویژه اصناف و زائران حضرت رضا(ع). این ویژه‌نامه به صورت مستمر در تمامی هتل‌ها، اصناف مرتبط با زائر و گروه‌های زیارتی در حال توزیع است.

■ **تبلیغات محیطی**

تولید و اکران پوسترها و تبلیغات محیطی با رویکرد ادب حضور در حريم رضوی.

شکوه فاطمی

پرونده‌ای درباره خدمات آستان قدس رضوی در حوزه بانوان و خانواده

در بسته‌بندی کاملاً بهداشتی به زائر تقدیم می‌شوند.»

■ **طرح گل‌پوش**

البته خدمات حرم مطهر در این زمینه به همین اندازه محدود نمی‌شود. بخش دوم ماجرا مربوط به زمانی است که زائر وارد حرم می‌شود. شأن خدمتگزاری خادمان ایجاب می‌کند در برنامه‌های ترویجی و تبلیغی به تبیین حجاب، حجاب برتر، فلسفه حجاب و... بپردازند و کمک کنند بانوان این نوع حجاب را نه تنها برای حرم و عبادت، مکانی برای باز شدن گره‌های فکری و اعتقادی که برای سایر عرصه‌های زندگی خودشان انتخاب کنند. شریعتی‌نژاد در این باره مثال می‌زند: «ما طرحی به نام «گل‌پوش» داریم. در این طرح کتابی در اختیار بانوان قرار می‌گیرد که پس از خواندن آن، پرسش‌نامه‌ای هم به آن‌ها ارائه می‌شود. بانوان به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند و در صورت کسب حدنصاب، هدیه هم دریافت می‌کنند. به هر حال معتقدیم حرم مطهر به جز محلی برای زیارت و عبادت، مکانی برای باز شدن گره‌های فکری و اعتقادی هم است و بانوان زائر به‌خصوص کسانی که نگاهشان به مقوله حجاب متفاوت است یا شبهاتی در ذهن دارند می‌توانند ضمن تشرّف، از برنامه‌های تبلیغی ما استفاده کنند و با کارشناسان وارد گفت‌وگوی حضوری شوند.

■ **یک پرسش**

با توجه به اتفاقات اخیری که در جامعه افتاده، ممکن است یک تلقی در بین برخی از شهروندان درباره نحوه حضور زائران از حیث پوشش در حرم ایجاد شده باشد. این پرسش هم برای برخی دیگر مطرح است که آیا آستان قدس رضوی و تشکیلات حرم مطهر رضوی در قبال رخدادهای اجتماعی وظیفه خاصی به‌عهده دارد یا خیر؟ شریعتی‌نژاد در این زمینه معتقد است: «متأسفانه دشمنان اسلام با کشاندن مسئله حجاب به میدان سیاسی و درگیر کردن ذهن مردم با این مسئله و قرار دادن حجاب در نقطه مقابل آزادی، دارند نظام اسلامی و اسلام را زیرسؤال می‌برند. زن را هم در کشورهای خودشان به عنوان ابزار صدف‌فرهنگی و بهره‌بری اقتصادی معرفی می‌کنند. در حالی که همین اسلام نگاه ابزاری به زن را مردود اعلام کرده و به زن شأن، جایگاه و هویت بخشیده است. باید عرض کنم با وجود حوادثی که در جامعه رخ داده، نحوه حضور زائران در حرم مطهر از نظر رعایت حجاب و پوشش، کمترین تأثیری را از این حوادث نپذیرفته و فکامکان بانوان وزائران محترم به‌خوبی می‌دانند باید چه ضوابطی را حین تشرّف رعایت کنند. اما اینکه آیا آستان قدس رضوی در قبال مسائل اجتماعی وظیفه‌ای برعهده دارد باید بگویم بله، قطعاً ما وظایفی داریم. حرم مطهر به عنوان کانونی که باید معارف اصیل اسلامی را به جامعه معرفی و ارائه کند مسئول است. در تولید محتوای فرهنگی و برپایی مراسم مختلف که زمینه‌ای را فراهم می‌کند تا بانوان ما بتوانند در عرصه اجتماع حضور فعال داشته باشند، وظایفی داریم و به آن‌ها عمل می‌کنیم. اجتماع بزرگ بانوان فاطمی که به‌تازگی برگزار شد یکی از نمونه‌های آن است. ۵هزار بانویی که در این اجتماع حضور داشتند و بیانیه پایانی آن، ضمن محکوم کردن حوادث اخیر، بانوان ایرانی را به رعایت قانون اسلامی و الهی حجاب و صیانت از هویت واقعی زن و حریم خانواده دعوت می‌کردند.

حرم مطهر برنامه‌های متنوع و زیادی را با محوریت عفاف و حجاب برگزار کرده و همچنان برگزار می‌کند. هر هفته حدود ۴۰۰دختر نوجوان در غیر ایام عزاداری برای برگزاری جشن تکلیفشان به حرم رضوی مشرف می‌شوند، جشن ازدواج دانشجویی برگزار می‌شود، دوره‌های زندگی به سبک رضوی در حرم برپا می‌شود که زوج‌های جوان در آن شرکت می‌کنند و...؛ همه این فعالیت‌ها در واقع در راستای همان عمل کردن به وظایف دربرابر وضعیتی است که در جامعه جریان دارد.»

نگاهی به اقدامات آستان قدس رضوی در زمینه حجاب و عفاف در گفت‌وگو با حجت الاسلام والمسلمین شریعتی‌نژاد

زیارت در سایه ادب حضور

بحث پوشش و حجاب و الزاماتش در حرم مطهر است. همچنین در سخنرانی‌های مختلف، هویت زن مسلمان مطرح می‌شود. هویتی که در عین کرامت و اوج حیا و عفاف است و می‌تواند از حیث حضور در عرصه‌های اجتماعی بهترین الگوی زنان باشد. در عین حالی که عالی‌ترین وظایف تربیت انسان در جایگاه مادری و همسری به او سپرده شده این زن و این هویت در عرصه‌های اجتماعی نیز حضور دارد و به‌شدت فعال است. به همین دلیل در مناسبت‌های خاص مثل ایام فاطمیه، محور فعالیت‌ها ما هویت زن مسلمان است و در همین راستا جایگاه زن در خانواده و مسائلی از این دست در سخنرانی‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

■ **پوشش آقایان**

حجت‌الاسلام شریعتی‌نژاد تأکید می‌کند: «این نکته را هم نباید فراموش کنیم که اگر صحبت از رعایت پوشش مناسب در حرم می‌شود فقط بانوان مدنظر نیستند و پوشش آقایان هم مورد توجه قرار گرفته است، یعنی اگر چادر برای پوشش بانوان الزامی است در مورد آقایان هم استفاده از لباس‌های خیلی خاص که نماد فرقه‌های مختلف در آن وجود داشته باشد و یا پوشش غیرمعارف که با شئون اجتماعی و اسلامی در تضاد است، جایز نیست.»

وضیعت امروز اجتماعی ما به‌گونه‌ای است که برخی از زائران در زیست اجتماعی خودشان به حجاب مقید هستند اما چادر را به عنوان پوشش و حجاب انتخاب نکرده‌اند، بنابراین گاهی با همان حجاب مرسوم خودشان برای تشرّف به حرم مطهر اقدام می‌کنند. اغلب مسافر هستند و ضمن اینکه اصلاً چادر همراهشان نیست، امکان و یا فرصت و زمان لازم برای تهیه چادر را ندارند. شریعتی‌نژاد در مورد این دسته از زائران می‌گوید: «ما برای این گروه از زائران حتماً پیش‌بینی و برنامه‌ریزی لازم را کرده‌ایم. ضمن اینکه فراموش نمی‌کنیم به هرحال این‌ها زائر امام رضا(ع) هستند، چه با چادر آمده باشند چه بی‌چادر. ما موظفیم شأن این زائر را رعایت کنیم. توصیه هم می‌کنیم حتماً برای تشرّف چادر داشته باشند چون این جزو قوانین و قواعد حرم مطهر بوده و بحث آداب زیارت و ادب حضور هم که اشاره کردیم مطرح است. خب در حال حاضر در ۱۲ورودی حرم مطهر، دفاتر امانت چادر دایر شده که بانوان خادم در آن‌ها مشغول به ارائه خدمت هستند. کار بزرگ و سنگینی هم است و فقط در ۶ ماهه نخست امسال افزون بر ۶۷۰هزار چادر برای تشرّف به حرم امانت داده شده است. در سال‌های گذشته فقط در چهار ورودی حرم آن هم در دفاتر معمولی، امانت چادر به صورت محدود ارائه می‌شد. چادرها از حیث سایز و رنگ متنوع هستند و

مردان و چه زنان دستور دینی داریم. تأکید دین، پوششی است که در شأن انسان مؤمن و انسان رو به تکامل باشد. از نگاه دین، انسانی می‌تواند مراتب کمال و معنویت را طی کند که چه در ظاهر و چه در باطن بتواند بسیاری از مسائلی که حفظ حرمت انسان را به دنبال دارد و او را از نگاه و طمع ناشایست و غیرمؤمنانه مصون می‌دارد، رعایت کند. تأکید و توجه اسلام به نوع پوشش هم در همین راستاست.

در سبک و سیره زنان و بانوان عظیم‌الشأن اسلام هم می‌بینیم زندگی سراسر حجب و حیا دارند تا بتوانند حضور بهتر در عرصه‌های اجتماعی داشته باشند. ما هم چه در حرم مطهر و چه در سایر شئون زندگی وظیفه داریم از این میراث ارزشمند حفاظت کنیم. در این زمینه هم دو نکته را به مخاطبان و زائران بگویم؛ نخست اینکه سیره اهل بیت(ع) بر همین منوال بوده و رعایت پوشش مناسب طبیعتاً بر سلامت اجتماع تأثیرگذار است؛ دوم، رعایت پوشش مناسب هنگام حضور در محضر ولی خدا بی‌تردید تأثیر مثبت در زیارت بهتر و متعالی هم دارد.»

■ **خدمت به زائر**

هر چند جامعه ما امروزه درگیر بدپوششی است اما بحمدالله در حرم مطهر مظاهر بدپوششی را نداریم، اما بنا داریم و کمک می‌کنیم اگر زائر در اینجا پوشش و حجاب کامل و این سنت حسنه و انسانی را تجربه می‌کند بتواند حدی از آن را در زندگی و اجتماع خودش هم رعایت کند. شأن ما خدمتگزاری به زائران است و برای انجام این وظیفه و صیانت از حریم معنوی امام به مسئله امر به معروف و نهی از منکر، توصیه به حجاب و بر رعایت بیشتر و بهتر در حرم مطهر تأکید داریم. نخستین بخش ماجرا هم در این توصیه‌ها و امر به معروفی که می‌کنیم، توجه به بحث تبلیغی و ترویجی است. خب طبیعتاً برای بسیاری از زائران و مجاورانی که به حرم مطهر تشرّف دارند پرسش‌ها و شبهاتی درباره مسائل دینی از جمله حجاب به‌وجود می‌آید. کارشناسان و استادان حاضر در حرم به اشکال مختلف پاسخگوی این پرسش‌ها و شبهات هستند؛ ازجمله در حلقه‌های معرفت که هر روزه برگزار می‌شود و نشست‌های مختلف و بخش‌های پاسخگویی تلفنی.

به طور خاص در مورد حجاب در حوزه پرسمان دینی به جز این‌ها سلسله مباحث و نشست‌هایی را با عنوان «آینه نجابت» در نظر گرفته‌ایم که کارشناسان دینی و استادان کشوری در آن‌ها حضور دارند و در ارتباط حضوری با زائران به سؤالات و شبهات آن‌ها پاسخ می‌دهند. اقدام بعدی این است که محور مباحث سخنرانان حرم مطهر در مراسم و مناسبت‌های مختلف،

ادب حضور... این عبارت را ممکن است هنگام تشرّف به حرم مطهر رضوی، روی بنرهای مختلف و تابلوهای تبلیغاتی دیده باشید. این هم ممکن است همین حالا و هنگام خواندن این مطلب با آن روبه‌رو شده باشید. بگذارید این‌طور بگویم که بحث «ادب حضور» در راستای رسیدن به «زیارت متعالی» و همچنین ارتقای معرفتی زائران و همچنین در ارتباط با صیانت معنوی از بارگاه ملکوتی امام رضا(ع) از مدت‌ها پیش در تشکیلات حرم رضوی مطرح شده است. بخش کلی‌تر این ماجرا به ترویج فریضه‌های امر به معروف و نهی از منکر در حرم رضوی برمی‌گردد، به‌گونه‌ای که منجر به ارتقای کیفیت پوشش و حجاب زائران شود. در این میان البته همان اندازه که زائران به حفظ حرمت بارگاه ملکوتی ثامن‌الحجج(ع) توجه دارند، خادمان آن‌ها نیز باید به حفظ کرامت و احترام زائران بیش از هرچیزی توجه داشته باشند. در فرصتی که دست داد با معاون تبلیغات اسلامی آستان قدس رضوی درباره همین موضوع به گفت‌وگو پرداخته‌ایم.

■ **آداب زیارت**

حجت‌الاسلام والمسلمین شریعتی‌نژاد همان ابتدای بحث یادآوری می‌کند: «مهم‌ترین کاری که همه خادمان در حرم مطهر برای آن تلاش می‌کنیم در وهله نخست حول محور صیانت از حرم و حفظ حرمت بارگاه حضرت رضا(ع) است؛ دوم اینکه بتوانیم زمینه‌های زیارت بهتر زائران را فراهم کنیم. این دو مسئله و مفهوم را می‌شود در دو عبارت خلاصه کرد؛ نخست تسهیل در زیارت و دیگری حفظ حرمت بارگاه حضرت رضا(ع) که کانون توجه معنوی مسلمانان و صیانت از آن بسیار مهم است.»

معاون تبلیغات اسلامی آستان قدس رضوی تأکید می‌کند: «مسئله مهم و محوری که در این بحث سبب می‌شود امر مهم تسهیل زیارت و هم حفظ حرمت حرم و بارگاه حضرت محقق شود، رعایت آداب زیارت است. هدف این است بتوانیم کاری کنیم که زائر وقتی وارد حرم می‌شود و محضر ولی خدا را درک می‌کند تشرّف و زیارتش به عالی‌ترین شکل و با رعایت کامل آداب و احترام اتفاق بیفتد تا زیارت متعالی‌تر داشته باشد و بهره بیشتری ببرد. آداب زیارت ابعاد مختلفی دارد؛ یک مورد آن ادب حضور و ادب پوشش است.

در روایات هم بحث آداب زیارت مطرح شده که باید با رفتار شایسته، وقار، احترام و حتی استعمال عطر همراه باشد. پوشش مناسب در حرم هم یکی از ارکان ادب حضور است. این امر از دو نظر اهمیت دارد؛ نخست اینکه خود زائر با داشتن پوشش مناسب و ادب حضور، زیارت بهتری خواهد داشت. دوم، با این کار کمک می‌کند محیط را به‌گونه‌ای برای زیارت شایسته دیگر زائران آماده کند.»

گاهی اگر زائری کمتر این مورد را رعایت کند باید متوجه این نکته باشد که این مسئله فقط روی زیارت و حضور قلب خودش تأثیر منفی ندارد بلکه رعایت نکردن پوشش مناسب سبب می‌شود بقیه زائران هم از توجهشان به مسئله زیارت کاسته شود.

با همین فلسفه است که چه در حرم مطهر رضوی و چه سایر اعتبار، یکی از مهم‌ترین توصیه‌ها به زائران، حفظ پوشش مناسب است. در همه جای دنیا هم امری پذیرفته شده است که زائران همه اماکن مقدس، با رعایت پوشش مناسب وارد آن اماکن می‌شوند.

■ **یک نکته دیگر**

شریعتی‌نژاد یادآوری می‌کند: «نکته مهم بعدی هم این است به هرحال ما برای رعایت پوشش مناسب چه برای